

พัฒนาการทางความคิดของรัฐบาลไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติก
สะท้อนผ่านกฎหมาย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2560 *

The Evolution of Thai Governmental Perspectives on Autism
person Reflected Through Laws Between 1960 and 2017

ศิริโสภา สันติทฤษฎีกร
Sirisopa Suntitissadeekorn
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Administrative Studies, Maejo University
E-mail: Sirisopa@mju.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งสำรวจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออทิสติกในประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ. 2503-2560 รวมทั้งวิเคราะห์พัฒนาการทางความคิดที่รัฐบาลไทยมีต่อบุคคลออทิสติกในช่วงเวลาดังกล่าวผ่านแนวคิดผู้มีสถานะรองและการจัดวางความคิดทางการเมือง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยแนวทางการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างคำอธิบายในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ข้อมูลหลักของการวิจัย คือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้พิการ

ผลการศึกษา พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบุคคลออทิสติก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิ พัฒนาการทางความคิดของรัฐบาลไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติกแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ยุคเริ่มต้น (พ.ศ. 2503-2539) ยุครุ่งเรือง (พ.ศ. 2540-2550) และยุคแห่งการต่อสู้ (พ.ศ. 2551-2560) งานศึกษานี้

* ได้รับความเห็นชอบ: 17 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 1 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 7 มีนาคม 2567

ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของคนออทิสติก รวมถึงคนพิการประเภทอื่นยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้เนื่องจากรัฐและผู้มีอำนาจขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างและความหลากหลายของภาวะออทิสซึม ประกอบการจัดวางความหมายของออทิสซึมเชื่อมโยงกับปัญญาอ่อนส่งผลให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลออทิสติกถูกกดทับและกลายเป็นกลุ่มผู้มีสถานะรองในสังคม ดังนั้น รัฐและผู้มีอำนาจจะต้องทำความเข้าใจต่อสถานะออทิสซึมอย่างถูกต้อง แก้ไขกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับการใช้สิทธิอย่างรอบด้าน รวมทั้งประกอบสร้างความหมายใหม่ที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้กับบุคคลออทิสติก

คำสำคัญ: บุคคลออทิสติก; สิทธิบุคคลออทิสติก; กฎหมายคนพิการ; ผู้มีสถานะรอง

Abstract

This article aims to explore the laws related to the rights of autistic individuals in Thailand from 1960 to 2017. It also analyzes the evolution of the Thai state's conceptualization of autistic individuals during this period, utilizing the frameworks of subalternity and the installation of political thought. Employing a qualitative methodology, this research adopts a document analysis approach, incorporating content analysis and descriptive explanations within an analytical narrative. The primary data comprises laws pertaining to the rights of disabled individuals.

The findings categorize these laws into three main groups: those concerning the protection of rights and freedoms, those providing assistance and support, and those addressing rights violations. The evolution of the Thai state's perspective on autistic individuals is segmented into three eras: the initial era (1960-1996), the flourishing era (1997-2007), and the era of struggle (2008-2017). This study highlights that laws related to the rights of autistic individuals, as well as other disabilities, continue to face enforcement challenges due to the state and authorities' inadequate understanding of the diversity and differences in autism

conditions. Associating autism with intellectual disability has led to the suppression of autistic individuals' dignity and humanity, positioning them as a subaltern group within society. Consequently, the state and authorities are urged to gain a proper understanding of autism, revise laws and policies to ensure the comprehensive exercise of rights and create new interpretations that honor the dignity and humanity of autistic individuals.

Keywords: autistic individuals; rights of autism person; disability law; subaltern

1. บทนำ

“ออทิสติก” เป็นเหมือน “ความแตกต่าง” ในอีกแง่มุมหนึ่งที่รอคอย “พื้นที่ความเข้าใจ” และ “การหยิบยื่นความเข้าใจ” ให้แก่ “เพื่อนมนุษย์” ด้วยกัน (กนกเลขา สิงห์เสนห์, อีวอน แย็ป, ทาสียูกิ ไอตะ, เอรโกะ ไอตะ, และ มนต์ศักดิ์ ชัยวีระเดช, 2559) ทั้งนี้ ภาวะออทิสติก สเปกตรัม (Autistic Spectrum Disorder - ASD) เป็นความผิดปกติของระบบประสาทที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทางสังคม การสื่อสาร และพฤติกรรม ลักษณะอาการที่สำคัญ ได้แก่ ความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสารทั้งแบบใช้-ไม่ใช้ภาษาพูด การมีพฤติกรรมซ้ำๆ รวมถึงความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่อง (Lord, Elsabbagh, Baird, & Veenstra-Vanderweele, 2018, p. 508) ซึ่งเป็นลักษณะตามเกณฑ์การวินิจฉัยของ “คู่มือการวินิจฉัยและสถิติของความผิดปกติทางจิต ฉบับที่ 5” (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders : DSM-5) ที่ใช้เป็นมาตรฐานสากลในการวินิจฉัยโรคทางจิตเวช การศึกษาความชุกของภาวะออทิสติก สเปกตรัมในเด็กอายุ 8 ปีในสหรัฐอเมริกา พบว่ามีอัตราความชุกสูงถึง 1 ใน 54 คน (Maenner et al., 2023) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาลักษณะของ พัฒนาการและความต้องการของบุคคลออทิสติกในสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายและ มาตรการที่เหมาะสมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงสิทธิของบุคคลกลุ่มนี้อย่าง เท่าเทียม จากรายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย เดือนกันยายน 2561 พบว่ามีบุคคล ออทิสติกจำนวน 12,163 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2561) และจาก รายงานของเดือนมิถุนายน 2566 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 21,799 คน (กรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2566) แต่อย่างไรก็ตามจำนวนตัวเลขดังกล่าวน่าจะเป็นจำนวน

เพียงส่วนหนึ่งของผู้จำนวนมีภาวะออทิซึมที่แท้จริงเนื่องจากยังมีผู้ที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการลงทะเบียนเพื่อรับการดูแลและรับสิทธิตามกฎหมายอื่นอีกเป็นจำนวนมาก

บุคคลออทิสติกและครอบครัวส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับการตีตราทางสังคมรวมทั้งการเลือกปฏิบัติ จากการศึกษาของ Milačić-Vidojević, Gligorović, & Dragojević (2014, p. 63) พบว่า “การตีตราทางสังคม” (Stigmatization) ปรากฏในรูปแบบของการกล่าวโทษ ครอบครัว การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบถูก “ปนเปื้อน” ด้วยสมาชิกที่แปลกปลอม และการสร้างความรู้สึกลังเลของครอบครัวของบุคคลออทิสติก ซึ่งแต่ละบริบทพื้นที่จะมีระดับการตีตราที่แตกต่างกันตามปัจจัยต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพศ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับออทิสติก รวมทั้งประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีความผิดปกติทางจิต

สำหรับประเทศไทย กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของบุคคลออทิสติกมักถูกรวมอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและนโยบายด้านคนพิการ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถือเป็นกฎหมายหลักที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความคุ้มครองของคนพิการรวมถึงบุคคลออทิสติก กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการป้องกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีกฎหมายและนโยบายเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลออทิสติก เช่น พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพแก่คนพิการทุกประเภทโดยคำนึงถึงความสามารถและความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลออทิสติกในหลายมิติ แต่ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้หลายประการ เช่น การขาดการบูรณาการและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดความรู้ความเข้าใจของสังคมเกี่ยวกับภาวะออทิซึม ตลอดจนข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ กฎหมายและนโยบายที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของบุคคลออทิสติกในทุกช่วงวัย ซึ่งจำเป็นต้องมีการ

พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและนโยบายให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติกโดยใช้กรอบแนวคิดสองแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ “แนวคิดผู้มีสถานะรอง” (Subaltern) ของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) นักคิดมาร์กซิสต์ชาวอิตาลี ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงกลไกการกดทับและครอบงำของกลุ่มคนชายขอบในสังคม โดย Gramsci ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้ถูกทำให้เป็นคนชายขอบและถูกลดทอนอำนาจทางการเมืองและสังคมผ่านกระบวนการครอบงำทางความคิด (Hegemony) ที่ดำเนินการโดยกลุ่มชนชั้นนำ ซึ่งทำให้กลุ่มคนชายขอบยอมรับสถานะด้อยกว่าของตนและไม่ตั้งคำถามต่อความไม่เป็นธรรมในสังคม (สิงห์ สุวรรณกิจ, 2558) และ “แนวคิดการจัดวางความคิดทางการเมือง (Political thought installation) ของ วัชรพล พุทธรักษา (2561) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แฝงอยู่ในความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง โดยชี้ให้เห็นว่าความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยกลุ่มชนชั้นนำเพื่อรักษาผลประโยชน์และอำนาจของตนผ่านกระบวนการจัดวางความคิดให้กลายเป็นสิ่งที่ดูเป็นธรรมชาติและเป็นที่ยอมรับในสังคม (วัชรพล พุทธรักษา, 2561) กลุ่มคนที่มีสถานะรองหรือกลุ่มคนไร้เสียงนั้นถูกกดทับโดยกระบวนการสร้างความเป็นอื่นเพื่อที่จะปิดปากคนกลุ่มนี้ไม่ให้พูดถึงเรื่องของตนเอง แทบทุกครั้งที่การประกอบสร้างความหมายของกลุ่มคนที่มีสถานะรองจะเกิดขึ้นโดยการเขียนถึงหรือพูดถึงโดยบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตัวของผู้มีสถานะรองเอง (กุลภา วจนสาระ, 2555, น. 24)

ผลการศึกษาที่มุ่งหวังที่จะนำไปสู่การทบทวนและปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Conceptual framework) ของสังคมไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการกำหนดนโยบายและการออกแบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความเหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของบุคคลออทิสติกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ (Awareness) ในวงกว้างต่อภาวะออทิสติกสเปกตรัมซึ่งจะช่วยลดอคติและการตีตราทางสังคมอันเป็นอุปสรรคสำคัญในการยอมรับและเคารพความแตกต่างของบุคคล โดยการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดและการส่งเสริมความตระหนักรู้ดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เคารพความแตกต่างและยอมรับความหลากหลาย (Diversity) อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้บุคคลออทิสติกสามารถใช้ศักยภาพของตนในการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลายของสังคมได้อย่างเต็มที่ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึง

มีในฐานะพลเมืองของสังคมโดยไม่ถูกกล่เลย กีดกัน หรือผลักให้เป็นคนชายขอบ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals - SDGs) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้าง "สังคมที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Leave no one behind)" และมุ่งหมายที่จะลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมที่เท่าเทียม และเป็นธรรมสำหรับทุกคน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออกติสติกในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2503-2560 ซึ่งสะท้อนท่าทีและนโยบายของรัฐที่มีต่อกับบุคคลนี้ และเพื่อวิเคราะห์พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลออกติสติกผ่านการตีความกฎหมายโดยใช้กรอบแนวคิดผู้มีสถานะรอง (Subaltern) และการจัดวางความคิดทางการเมือง (Political thought installation)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ตามแนวทางการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Text analysis) และสร้างคำอธิบายในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analytic) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ข้อมูลกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) พระราชบัญญัติประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) และพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และ 2) ข้อมูลเอกสารอื่น ได้แก่ รายงานข่าว บทความ บทวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ที่มาจากการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมตัวบทกฎหมายด้วยการสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานราชการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแต่ละฉบับ การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารอื่นๆ ผู้วิจัยรวบรวม

ด้วยการค้นคว้าจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งฐานข้อมูลบทความวิจัย งานวิจัยและเอกสารวิชาการในระบบออนไลน์

โดยในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มต้นจากการจำแนกประเภทของเอกสารที่มีอยู่ เช่น กฎหมาย วารสารวิชาการ และข้อมูลเอกสารอื่นๆ เพื่อทำตามเข้าใจบริบทเรื่องสิทธิของบุคคลออทิสติก การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของบุคคลออทิสติก รวมถึงข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลกลุ่มนี้ จากนั้นจึงสรุปข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้นเข้ากับกรอบทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์และตอบคำถามการวิจัยในลำดับต่อไป ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากเอกสารด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารหลายกลุ่มเพื่อหาความสอดคล้องหรือขัดแย้ง รวมถึงตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่มาของเอกสารเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตีความข้อมูลโดยพิจารณาจากบริบททางสังคมในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาสะท้อนผ่านกฎหมายรวมถึงนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออทิสติก สร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่ได้ออกมางานวิจัยหรืองานศึกษาชิ้นอื่นๆ เพื่อเสริมหลักฐานที่มีอยู่และเพื่อประกอบการอธิบายผลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออทิสติกในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2503-2560 เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลนี้ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องผู้มีสถานะรอง (Subaltern) และการจัดวางความคิดทางการเมือง (Political thought installation) ผลการศึกษาสามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออทิสติกรวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว และ 2) พัฒนาการทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติกซึ่งสะท้อนผ่านกฎหมายในแต่ละยุคสมัย รายละเอียดมีดังนี้

1. **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบุคคลออทิสติก (Autism rights legislation)** จากการสำรวจกลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการซึ่งหมายความรวมถึงกลุ่มบุคคลออทิสติกที่ได้รับการนิยามว่าเป็นหนึ่งในประเภทของ “ความพิการ” ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบุคคลออทิสติกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (Rights protection laws) กฎหมายกลุ่มนี้มุ่งเน้นให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลออกtisติก เช่น สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล เป็นต้น กฎหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุน (Supportive legislation) กฎหมายกลุ่มนี้มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนเพื่อให้บุคคลออกtisติกสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะ เป็นต้น กฎหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการละเมิดสิทธิ (Anti-violation legislation) กฎหมายกลุ่มนี้มุ่งเน้นการป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคลออกtisติก เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นต้น กฎหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นต้น

นอกจากการจำแนกประเภทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออกtisติกแล้ว ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ในทางปฏิบัติซึ่งส่งผลให้การคุ้มครองและการส่งเสริมสิทธิของบุคคลออกtisติกยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการทั้งในแง่ของเนื้อหาสาระของกฎหมาย กลไกการบังคับใช้ รวมถึงบริบททางสังคมและทัศนคติที่มีต่อบุคคลออกtisติกซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่ท้าทายต่อการสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การทำความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและการสร้างสังคมที่ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย

1.1 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนิยามความหมายคำว่าคนพิการ (Definition of persons with disabilities) การนิยามความหมายของคำว่า "ผู้พิการ" ที่แตกต่างกันในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ส่งผลให้ผู้พิการบางกลุ่มอาจเสียสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมายเนื่องจากไม่เข้าข่ายตามนิยามในกฎหมายบางฉบับ

1.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของเกณฑ์การแบ่งประเภทผู้พิการ (Inconsistency in criteria for classifying persons with disabilities) ความแตกต่างของเกณฑ์การแบ่งประเภทผู้พิการในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานขององค์กรที่ให้บริการคนพิการ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ที่ผู้พิการจะได้รับตามกฎหมายหากเกิดปัญหาในการตีความเงื่อนไขการจำแนกประเภท

1.1.3 ปัญหากรณีกฎหมายเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ (Issues concerning sexual abuse laws) การกระทำในลักษณะล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลออทิสติกและผู้พิการกลุ่มอื่นๆ มักไม่ได้รับโทษที่รุนแรงเท่ากับการกระทำความผิดอื่นที่เกิดจากเจตนาร้าย โดยบ่อยครั้งที่ผู้กระทำความผิดมักเป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน ครู หรือผู้ดูแล ซึ่งอาศัยความเปราะบางของผู้พิการหรือผู้มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (biologically weak victims) ที่ไม่สามารถป้องกันตนเองได้จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ที่มีความเปราะบางนี้เป็นพิเศษ

1.1.4 ปัญหาการจ้างงานคนพิการ (Issues concerning employment of persons with disabilities) แม้ว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 จะกำหนดให้นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไปต้องจ้างคนพิการในอัตราส่วนร้อยละ 2 แต่ในปี 2565 พบว่าอัตราการจ้างงานคนพิการในประเทศไทยอยู่ที่เพียงร้อยละ 1.46 เท่านั้น ปัญหาสำคัญ คือ วิธีการนับจำนวนลูกจ้างตามระบบสัดส่วนที่อาจเอื้อให้นายจ้างหลีกเลี่ยงการจ้างคนพิการได้รวมทั้งบทลงโทษปรับที่อาจไม่เพียงพอต่อการจูงใจให้มีการจ้างงานคนพิการ ดังนั้น จึงควรแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ควบคู่กับการเผยแพร่ความรู้

เกี่ยวกับศักยภาพของคนพิการ และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจ้างงาน เช่น การให้เงินอุดหนุนหรือลดหย่อนค่าประกันสังคม

1.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการ (Issues concerning registration as persons with disabilities) การขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการมีความสำคัญต่อการเข้าถึงสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ เช่น สิทธิทางการศึกษา การจ้างงาน และการเข้าถึงบริการสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม กระบวนการขึ้นทะเบียนในปัจจุบันยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความล่าช้าที่อาจใช้เวลาหลายเดือนซึ่งเกิดจากความแออัดของศูนย์บริการ การขาดความพร้อมของบุคลากร และปัญหาเอกสารหลักฐาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาความไม่เป็นธรรมในกระบวนการขึ้นทะเบียนทั้งในแง่ความไม่โปร่งใส ทศนคติที่ไม่เป็นมิตรต่อคนพิการ และอคติของเจ้าหน้าที่ผู้ประเมิน

1.1.6 ปัญหาคุ้มครองสิทธิในการเลือกตั้ง (Issues concerning protection of voting rights) การเลือกตั้งเป็นสิทธิพื้นฐานของพลเมืองทุกคนแต่คนพิการมักเผชิญอุปสรรคที่ทำให้การเข้าร่วมเลือกตั้งเป็นไปอย่างยากลำบาก เช่น ปัญหาการเข้าถึงสถานที่เลือกตั้งที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือทางเข้าที่เหมาะสม ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความเข้าใจในขั้นตอนและสิทธิของตน รวมถึงปัญหาการขาดการสนับสนุนช่วยเหลือตามความต้องการในการเข้าร่วมเลือกตั้ง การแก้ไขจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มความเข้าใจและการสนับสนุนจากผู้จัดการเลือกตั้ง สร้างนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูล และสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อคนพิการ

1.1.7 ปัญหาสิทธิด้านการศึกษา (Issues concerning educational rights) บุคคลออทิสติกจำนวนมากยังเข้าไม่ถึงการศึกษาที่เหมาะสม ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาพิเศษ เนื่องจากความไม่พร้อมของผู้ปกครอง โรงเรียน หลักสูตร และบุคลากร รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัญหาการกลั่นแกล้งและการไม่ยอมรับจากโรงเรียนและครู ดังนั้น จึงควรแก้ไขปัญหาลิทธิทางการศึกษาของบุคคลออทิสติกอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สถาบันการศึกษาเป็นพื้นที่ในการพัฒนาทักษะชีวิตและส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรศักดิ์ ไกรสร, ธัญลักษณ์ ฐิติวัชรธนากุล, ชุตินันท์ พุ่มไม้, อัญญารัตน์ บัจฉิมเพชร และบัณฑิต มีศร (2563, น. 146) ที่พบว่าเด็กออทิสติกมักมีอุปสรรคในการเรียนร่วมกับเด็กปกติ เนื่องจากการไม่ยอมรับของ

โรงเรียนและครู รวมถึงการขาดความรู้ในการดูแลนักเรียนกลุ่มนี้ ส่งผลให้ทำให้เด็กออทิสติกหลายคนถูกกลั่นแกล้ง โดยปัญหาสิทธิทางการศึกษาของบุคคลออทิสติกจึงควรได้รับการแก้ไขเร่งด่วนเนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญในการฝึกทักษะการดูแลตนเองให้กับผู้มีภาวะออทิสติกและเป็นพื้นที่ปลูกฝังการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ให้แก่เด็กทั่วไปและครูผู้สอน

2. พัฒนาการทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติก การศึกษาพัฒนาการทางความคิดของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลออทิสติกในช่วงปี พ.ศ. 2503-2560 ซึ่งให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในมุมมองและท่าทีของรัฐที่สะท้อนผ่านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสวัสดิการของบุคคลออทิสติกในแต่ละช่วงเวลาซึ่งมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และพัฒนาการขององค์ความรู้ทางการแพทย์ จากการวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ยุคสำคัญ ได้แก่ ยุคเริ่มต้น (The initial period) ยุครุ่งเรือง (The flourishing period) และยุคแห่งการต่อสู้ (The struggling period) โดยแต่ละยุคสะท้อนมุมมองและการให้คุณค่าของรัฐที่มีต่อบุคคลออทิสติกที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การมองว่าเป็นภาระของสังคมไปจนถึงการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิที่พึงมี ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละยุคดังนี้

ช่วงที่ 1 ยุคเริ่มต้น (พ.ศ. 2503-2539) เป็นช่วงที่องค์ความรู้ทางการแพทย์เกี่ยวกับความบกพร่องทางพัฒนาการยังมีจำกัด บุคคลที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการในด้านต่าง ๆ จะถูกเหมารวม (Stereotype) ว่าเป็น "ผู้มีความบกพร่อง" โดยไม่มีการใช้คำอธิบายที่แสดงถึงความเคารพในสิทธิมนุษยชน สังคมมักเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า "คนปัญญาอ่อน" ซึ่งเป็นคำที่มีนัยทางลบ (Negative connotation) และตีตราเกินความเป็นจริงซึ่งนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการเสียสิทธิทางกฎหมายหลายประการ ในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งสถานพยาบาลเพื่อดูแลผู้มีความบกพร่องทางจิตและปัญญา รัฐมองว่าการให้การรักษาและฟื้นฟูเป็นการสังคมสงเคราะห์ (Social welfare) ผู้ด้อยโอกาสมากกว่าการจัดสวัสดิการให้พลเมือง โดยรัฐมีมุมมองว่าบุคคลเหล่านี้ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเหมือนคนทั่วไปจึงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการในระดับที่จำกัด จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่รับรองสิทธิของผู้พิการอย่างเป็นทางการ (Official recognition) นับเป็นก้าวแรกของการรับรองสิทธิผู้พิการเป็นลายลักษณ์อักษร

ช่วงที่ 2 ยุครุ่งเรือง (พ.ศ. 2540-2550) แนวทางการคุ้มครองและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการรวมถึงบุคคลออทิสติกเริ่มมีความชัดเจนและเป็นทางการมากขึ้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ขยายสิทธิและหน้าที่ของรัฐในการจัดสวัสดิการ (Welfare provision) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้รวมถึงกลุ่มผู้มีสถานะรอง (Marginalized groups) อื่นในสังคม เช่น ผู้หญิง ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชาติพันธุ์ การรับรองสิทธิได้ขยายวงกว้างมากขึ้นในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งแม้จะพบว่ากฎหมายลูกที่บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจะมีปัญหาในการบังคับใช้หลายประการแต่ก็อาจกล่าวได้ว่าช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่รัฐให้การรับรองสิทธิของคนพิการมากกว่าช่วงใดๆ ในประวัติศาสตร์ไทยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดจะได้วางแนวทางในการส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาค (Equality) ของคนพิการไว้ แต่การตรากฎหมายลำดับรองยังคงประสบปัญหาในการบังคับใช้ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้คนพิการประเภทต่างๆ ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง เช่น ความแตกต่างในการนิยามความหมายของ "ผู้พิการ" ในกฎหมายแต่ละฉบับ หรือการกำหนดเงื่อนไข (Conditions) ในการลงทะเบียนเป็นผู้พิการเพื่อรับสิทธิประโยชน์ เป็นต้น

ยุคแห่งการต่อสู้ (พ.ศ. 2551 – 2560) ในช่วงเวลานี้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เกี่ยวกับภาวะออทิสติกมีความก้าวหน้าและทันสมัย ประกอบกับรัฐและสังคมเริ่มมีความเข้าใจในสถานการณ์และปัญหาของบุคคลออทิสติกมากขึ้น จึงมีความพยายามในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคคลกลุ่มนี้ ดังจะเห็นได้จากการตราพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ที่มีความแตกต่างกันตามความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล ในขณะที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กลับเป็นรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ที่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลออทิสติกและผู้พิการน้อยกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า โดยในช่วงเวลาที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ได้เกิดการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการสิทธิผู้พิการ (Disability rights movement) เกือบแทบทุกองค์กรเพื่อคัดค้านการละเลยไม่รับรองสิทธิทางการศึกษาให้กับผู้พิการทุกประเภท ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองโดยเฉพาะสิทธิทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้พัฒนาการด้านสิทธิของพลเมืองไทยถดถอย

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเป็นผู้มีสถานะรองของบุคคลออทิสติก

การขยายขอบเขตการศึกษาของกลุ่มผู้มีสถานะรองในยุคหลังอาณานิคม (Postcolonial period) และการขยายการวิเคราะห์ชั้นชั้น (Class analysis) ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นจากแนวคิดมาร์กซิสต์ดั้งเดิมได้นำไปสู่การสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับสถานะทางสังคมและกลไกการกดทับ (Oppression mechanism) กลุ่มบุคคลบางกลุ่ม เช่น ทาส คนจน ผู้หญิง ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และคนพิการประเภทต่างๆ เมื่อพิจารณากลุ่มบุคคลออทิสติกจะพบว่ากลไกการกดทับมีความสัมพันธ์กับการสถาปนาอำนาจ (Hegemony) การสร้างกลไกกดทับหรือครอบงำกลุ่มคนออทิสติกเป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural process) ที่ซับซ้อนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผลิตและธำรงรักษาความเชื่อและค่านิยมที่ทำให้คนกลุ่มนี้ถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่อ่อนด้อยความสามารถ จำเป็นต้องมีผู้ดูแล และมีสถานะทางสังคมที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่น กลไกเหล่านี้ไม่เพียงทำให้บุคคลออทิสติกรู้สึกถูกกดทับและมองตนเองในแง่ลบเท่านั้นแต่ยังส่งเสริมระบอบอำนาจที่ประกอบสร้างการรับรู้เกี่ยวกับภาวะออทิสติกว่าเป็นความอ่อนด้อยตามธรรมชาติ การผลิตซ้ำทางความคิด (Reproduction of ideas) ผ่านวัฒนธรรมและกระบวนการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) ในระยะยาว ส่งผลให้สังคมมองกลุ่มคนออทิสติกว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถโดยไม่พยายามทำความเข้าใจถึงความหลากหลายของระดับอาการและความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

การศึกษาของ Mazumder & Thompson-Hodgetts (2019, p. 96) ชี้ให้เห็นว่าบุคคลออทิสติกและครอบครัวมักประสบกับการตีตราในหลายรูปแบบ ทั้งการตีตรารัตนเอง (Self-stigma) การตีตราจากสาธารณะ (Public stigma) การตีตราโดยการเชื่อมโยง (Stigma through association) และการตีตราเชิงโครงสร้าง (Structural stigma) ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ทางสังคม การถูกแยกตัวออกจากสังคม สุขภาวะ และการตอบสนองต่อการตีตรา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องผู้มีสถานะรอง (Subaltern) ที่ชี้ให้เห็นว่าบุคคลออทิสติกถูกกดทับและถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบในสังคมผ่านการประกอบสร้างความหมายในเชิงลบและการตีตราทางสังคม ดังนั้น การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาวะออทิสติกและการส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วมและเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียมจึงมีความสำคัญในการลดการตีตราและยกระดับสถานะของบุคคลออทิสติกในสังคม

2. การจัดวางความคิดเรื่อง “ออทิสติก”

การจัดวางความคิดทางการเมือง (Political thought installation) ของ วัชรพล พุทธิรักษา (2561) มีหลักการสำคัญในการศึกษาและทำความเข้าใจแก่นสาระของโลกทางการเมืองว่าเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยกลุ่มชนชั้นปกครอง อุดมการณ์ทางการเมือง (Political ideology) ชุดความเชื่อหรือแม้แต่ค่านิยมล้วนเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการครอบงำทางความคิด (Domination) หรือการครองอำนาจนำ (Hegemony) โดยความคิดทางการเมืองถูกประกอบสร้างและจัดวางเพื่อประโยชน์ของชนชั้นปกครอง

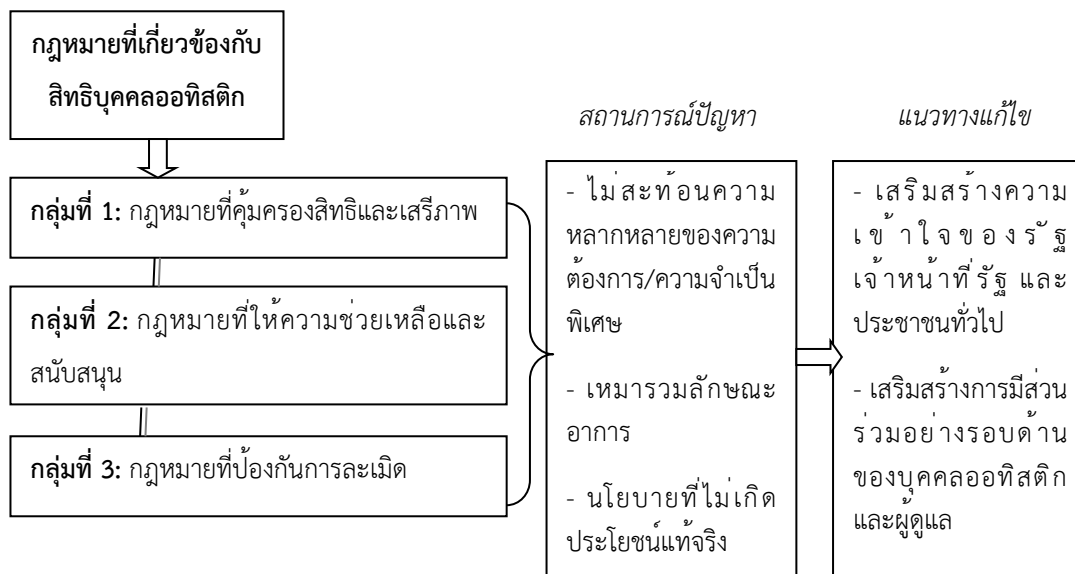
การที่รัฐประกอบสร้างความหมายของบุคคลออทิสติกว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่อ่อนด้อยความสามารถเป็น "คนปัญญาอ่อน" หรือ "คนบ้า" อาจเกิดขึ้นด้วยหลายเหตุผลที่สะท้อนถึงโครงสร้างอำนาจ (Power structure) ค่านิยมทางสังคม (Social values) และการเมืองของการจัดการความหลากหลาย (Politics of diversity) ในสังคม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม (Inequality) ที่เกิดขึ้นในรัฐ โดยรัฐได้ส่งเสริมโครงสร้างอำนาจที่มีอยู่และดำรงรักษาความไม่เท่าเทียมด้วยการสนับสนุนความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการจัดหมวดหมู่ "ความปกติ" (Normality) พร้อมกับกีดกันกลุ่มบุคคลออทิสติกออกจากกลุ่มคนปกติ โดยทำให้ถูกมองว่ามีความสามารถน้อยกว่า ซึ่งเป็นวิธีที่รัฐใช้ในการควบคุมและจัดสรรทรัพยากรหรือบริการสาธารณะ (Public services) ด้วยการกำหนดว่าคนกลุ่มใดเป็นผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ การประกอบสร้างความหมายเช่นนี้ถูกท้าทายโดยขบวนการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิบุคคลออทิสติก (Autism rights movement) และขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิคนพิการ (Disability rights movement) เพื่อรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้เกี่ยวกับภาวะออทิสติกที่ถูกต้องรวมถึงการจัดการนโยบายแบบรวมกลุ่ม (Inclusive policy) ที่ครอบคลุมคนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนออทิสติกหรือคนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ และส่งเสริมความเท่าเทียมในสิทธิประโยชน์อย่างรอบด้าน (ถนอมนวล หิรัญเทพ, 2551, น. 24) ดังนั้น การประกอบสร้างความหมายของบุคคลออทิสติกในทางลบไม่เพียงสะท้อนค่านิยมและโครงสร้างที่มีอยู่ในสังคมเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสะท้อนความเป็นสนามแห่งการต่อสู้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสิทธิของบุคคลออทิสติกและบุคคลผู้ถูกกดทับทุกกลุ่ม รวมทั้งความเท่าเทียมที่แท้จริงและยั่งยืนในสังคม

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "พัฒนาการทางความคิดของรัฐไทยที่มีต่อ 'บุคคลออทิสติก' ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2560" ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) ในการสำรวจวิธีการที่รัฐไทยปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลออทิสติกผ่านตัวบทกฎหมาย (Legal texts) ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน รวมทั้งการป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคลกลุ่มนี้ ผลการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกในประเทศไทยเผยให้เห็นว่า กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสวัสดิการของคนพิการซึ่งรวมบุคคลออทิสติกเข้าไว้ในหมวดเดียวกัน "ไม่สะท้อนถึงความหลากหลายของอาการตามลักษณะสเปกตรัมออทิสติก (Autism spectrum)" การเหมารวม (Generalization) คนออทิสติกทุกคนว่ามีความเหมือนกันเป็นการละเมิดสิทธิของพวกเขาเหล่านั้น นำไปสู่การดำเนินนโยบายและกิจกรรมของรัฐที่ไม่เป็นประโยชน์สูงสุด เนื่องจากไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล (Individual needs) ที่มีความแตกต่างและมีความละเอียดอ่อน

ดังนั้น การสร้างความเข้าใจถึงความหลากหลายของระดับอาการออทิสติกให้แก่รัฐและกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย (Policymakers) การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วม (Participatory approach) ของกลุ่มบุคคลออทิสติกในกระบวนการนิติบัญญัติ (Legislative process) และกระบวนการกำหนดนโยบาย (Policy-making process) จะเป็นการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของรัฐที่มีต่อบุคคลกลุ่มนี้ และอาจเป็นการขยายขอบเขตของการทำความเข้าใจถึงความแตกต่างของกลุ่มคนพิการประเภทอื่นๆ เพื่อสร้างระบบกฎหมายและนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการพิทักษ์ ดูแล และฟื้นฟูกลุ่มคนออทิสติกและคนพิการทุกประเภทได้อย่างแท้จริง ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลออทิสติก

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

1.1 ด้านสิทธิพลเมือง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพัฒนาระบบและกลไกที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมของบุคคลออทิสติกโดยจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความต้องการพิเศษและสร้างพื้นที่สาธารณะที่เป็นมิตร รวมถึงกระทรวงแรงงานควรพัฒนานโยบายที่ปกป้องสิทธิในการทำงานและส่งเสริมการจ้างงานบุคคลออทิสติกให้มีความทั่วถึงและเป็นธรรม

1.2 ด้านสุขภาพอนามัย กระทรวงสาธารณสุขควรส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะตัวของบุคคลออทิสติก โดยจัดตั้งคลินิกเฉพาะทาง พัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งจัดระบบการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาสุขภาพจิตแก่บุคคลออทิสติกและครอบครัว

1.3 ด้านการศึกษา กระทรวงสาธารณสุขส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะตัวของบุคคลออทิสติก โดยจัดตั้งคลินิกเฉพาะทาง พัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งจัดระบบการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาสุขภาพจิตแก่บุคคลออทิสติกและครอบครัว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีและการประกอบสร้างความหมายเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกในสื่อและวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อทำความเข้าใจการสร้างภาพเหมารวมและการตีตราที่มีต่อกลุ่มคนในสังคม นอกจากนี้ควรศึกษาเครือข่ายและการสร้างพลังอำนาจของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิบุคคลออทิสติก วิเคราะห์กลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายและสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความท้าทายของขบวนการ และควรมีการประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบของนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก ทั้งในแง่ของการคุ้มครองสิทธิ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กนกเลขา สิงห์เสนห์, อีวอน แปป, ทาสียุกิ โอตะ, เอรโกะ โอตะ, และ มนต์ศักดิ์ ชัยวีระเดช.

(2559). *WE ME มีฉัน มีเรา เพราะชีวิตเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยง*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.).

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2561). สถานการณ์คนพิการ 30 กันยายน 2561.

สืบค้นจาก <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation/สถานการณ์คนพิการ-30-กันยายน-2561-1592>

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2566). สถานการณ์คนพิการ 30 กันยายน 2566.

สืบค้นจาก <https://dep.go.th/images/uploads/files/PWD-situationSep66.pdf>

กุลภา วจนสาระ. (2555). มองหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านคนชายขอบ. ใน กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล (บก.), *ประชากรและสังคม 2555 ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย* (น. 17-36). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ถนนอนวล หิรัญเทพ. (2551). *วาทกรรมความพิการในเรื่องเล่าสมัยใหม่ของไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วัชรพล พุทธิรักษา. (2561). *อันโตนิโอ กรัมสกี กับการจัดวางความคิดทางการเมือง: ปรัชญาปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปลดปล่อยมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สมมุติ.
- สิงห์ สุวรรณกิจ. (2558). งานศึกษาผู้อยู่ในสถานะรอง: ทบทวนประวัติศาสตร์นิพนธ์และมวลงนผู้เคลื่อนไหว. *วารสารสังคมศาสตร์*, 27(1), 149-186.
- สุรศักดิ์ ไกรสร, ธัญลักษณ์ ฐิติวัชรธนากุล, ชุตินันท์ พุ่มไม้, อัญญารัตน์ บังฉิมเพชร และบัณฑิต มีศรี. (2563). ความเป็นไปได้ต่อการมีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงเรียนของสังคมไทย. ใน *ภูษงค์ เสนานุช (บก.), สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม: การปลดปล่อยความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน* (น. 145-157). ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Lord, C., Elsabbagh, M., Baird, G., & Veenstra-Vanderweele, J. (2018). Autism spectrum disorder. *The lancet*, 392, 508-520. doi: 10.1016/S0140-6736(18)31129-2
- Maenner, M. J., Warren, Z., Williams, A. R., Amoakohene, E., Bakian, A.V., Bilder, D. A., . . . Shaw, K. A. (2023). Prevalence and characteristics of autism spectrum disorder among children aged 8years-Autism and Developmental Disabilities Monitoring Network, 11 sites, United States, 2020. *MMWR. Surveillance Summaries*, 72(2), 1-14.
- Mazumder, R., & Thompson-Hodgetts, S. (2019). Stigmatization of children and adolescents with autism spectrum disorders and their families: A scoping study. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 6, 96-107.
- Milačić-Vidojević, I., Gligorović, M., & Dragojević, N. (2014). Tendency towards stigmatization of families of a person with autistic spectrum disorders. *International Journal of Social Psychiatry*, 60(1), 63-70.